

เทศน์เช้า วันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๖

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้วันพระ วันพระเป็นวันปลุกความสำนึกของเรา ถ้าปลุกความสำนึกของเราเนะ วันพระวันโกน เห็นไหม วันพระวันโกน เราอยู่บ้านอยู่เรือน สมัยโบราณคนไทยชาวพุทธเขาไปทำบุญกุศลกัน นี่มันปลุกความสำนึกของเราไง เราจะนอนจมอยู่ในบ้านเราไหม ถึงเวลาเขาหยุดงานกันแล้วเขาไปทำบุญกุศลกัน ทำบุญกุศลกันเพราะเขาสำนึกในตัวเอง

คนมีความสำนึกนะ สำนึกว่าชีวิตนี้ ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด ถ้าชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด เริ่มต้นขึ้นมา พ่อแม่ก็เลี้ยงดูลูกขึ้นมา ให้เข้มแข็งขึ้นมา ให้มีสติปัญญาขึ้นมา ให้มีสัมมาอาชีพะ พอมีสัมมาอาชีพะ ทำมาหากินขึ้นมา พอแก่พอเฒ่าขึ้นมา เขาก็หาที่พึ่งอาศัยของเขาหาที่พึ่งอาศัยของเขา เพราะว่าชาวพุทธสอนถึงการเวียนว่ายตายเกิด การเวียนว่ายตายเกิดมาก็มีบุญมีกรรมพามา

เวลาบุญกุศลในชาติปัจจุบันนี้ก็ทำบุญกุศลกันไป เพราะคนบ้านนอกคอกนาเขาบอกว่าตายไปเราจะมีที่อยู่ที่ไหนไง เขาหวังว่าในชาตินี้เราเกิดมาแล้วเราทุกข์เรายาก เราหาอยู่หากินด้วยความทุกข์ลำบาก ตายไปชาติหน้าขอให้มีความสุขสบายบ้าง ชาตินี้ทำหน้าที่การงานด้วยความทุกข์ยากเพื่อดำรงชีวิตๆ

ฉะนั้น ถ้าดำรงชีวิต ถ้ามีกิเลสตัณหาความทะยานอยากมันจี๋ค้ออยู่ มันก็บอกว่ามันขาดแคลนๆ ใจ ถ้าความขาดแคลนของตน เห็นไหม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้อยู่โคนต้นโพธิ์นั้นอยู่องค์เดียวเนะ ครูบาอาจารย์ของเราอยู่ในบ้านในเมือง มันก็มีอยู่มีกินทั้งนั้นแหละ ทำไมท่านต้องออกแสวงหาไปประพาศปฏิบัติของท่าน แล้วคนที่มีสติปัญญา เวลาไปประพาศปฏิบัติของท่าน ท่านก็ไม่อยู่บ้านใหญ่ๆ นะ อยู่บ้านน้อยๆ ๒ บ้าน ๓ บ้านพอ ๒ บ้าน ๓ บ้านพอดำรงชีวิตเท่านั้น นี่ดำรงชีวิต เห็นไหม เราไม่เอาสิ่งนั้นมาเป็นเครื่องกังวลใจ

ถ้าเราบอกว่าเราจะอยู่จะกินด้วยความสะดวกสบายของเรานะ เราก็จะหาแต่สิ่งที่เป็นความพอใจของเรา ถ้าความพอใจของเรา เห็นไหม ถ้ายังคิดในปากในท้อง เราจะภาวนาอย่างไร ถ้าเราคิดในปากในท้องของเรา เพราะปากท้องมันเป็นปัญหามาก คุณสิ ทางใต้เวลาเขาเดือนสิบๆ เขาเลี้ยงเปรตๆ เปรตปากเท่ารูเข็ม กระทบะมันเท่าภูเขา แล้วมันกินไม่รู้จักอิ่มสักที กินไม่รู้จักอิ่มสักที มันจะมีแต่ความทุกข์ความยากทั้งนั้นแหละ

แต่ถ้าเราเริ่มถือศีล ถือศีลอย่างน้อยศีล ๘ ไม่กินข้าวเย็น ไม่กินข้าวเย็น เห็นไหม เราก็พอใจของเราแล้ว เราไม่กินข้าวเย็น เราอยู่ของเราได้เพราะเราถือศีล ถ้าไม่ถือศีล มันกิน ๕๐ มื้อ วันหนึ่งมันกิน ๕๐ มื้อนะ เพราะอะไร เพราะค้นหาความทะยานอยากมันสิ้นฝั่ง พอถือศีลมันก็เหลือถึงเช้ากับกลางวัน ถ้าถือธุดงค์วัตรนี้เหลือมือเดียว เหลือมือเดียว เราอยู่ของเราได้ใหม่ อยู่ของเราได้ใหม่ มันตัดความกังวลไปมหาศาลพอ ถ้ามันตัดความกังวลไปมหาศาล เวลาครูบาอาจารย์ท่านออกประพฤติปฏิบัติ ท่านไปอยู่ป่าอยู่เขาแล้วท่านยังหาบ้านน้อยๆ ถ้าบ้านมากขึ้นมา มันมีความกังวลนี้บิณฑบาตมา บิณฑบาตมาพอดำรงชีวิต

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกไว้ เห็นไหม เราเลี้ยงชีพเหมือนกับเราหยอดน้ำมันกับล้อเกวียนเพื่อไม่ให้มันมีเสียงดังออกแอดเท่านั้น นี่ดำรงชีวิตไว้เพื่อฉัน เพื่อดำรงชีวิตเท่านั้น ถ้าดำรงชีวิต บ้านใหญ่ๆ ขึ้นมา บิณฑบาตมามันเต็มบาตร มันฉันไม่หมดหรอก ฉันไม่หมดมันก็เป็นภาระหน้าที่ เพราะคนมีความรับผิดชอบ เวลาครูบาอาจารย์ของเราอยู่ในป่าในเขา ถ้าฉันเสร็จแล้ว ถ้ามีสิ่งใด ท่านจะเอาไปวางไว้ตามลานหิน ตามโคนไม้ ตามต้นไม้ เพื่อให้สัตว์มันได้อยู่ได้กินของมัน ถ้าเรามีมากขึ้นมา เรายังต้องมีความรับผิดชอบ เพราะมันอยู่ที่จริตนิสัยของคน

ถ้าคนมันไม่เอาถ่าน มันก็ไม่เอาถ่านทุกๆ อย่างแหละ ถ้าคนมันเอาถ่าน มันเอาถ่านทุกๆ อย่างนะ ถ้าคนเอาถ่าน เห็นไหม เพราะคนเอาถ่าน จิตมันก็มีหลักมีเกณฑ์ ถ้าคนไม่เอาถ่าน จิตมันก็ไม่มีหลักมีเกณฑ์ เวลาคนเกิดมามีกายกับใจๆ แล้วใจมันอยู่ที่ไหน มันก็เห็นแต่ร่างกายของคนเท่านั้นแหละ เวลามีความกระทบกระทั่งกันก็บอกคนนั้นทำลายเราๆ เพราะเขาแสดงออกมาด้วยกิริยาของเขา แต่เราก็ไม่เห็นว่าเป็นใจคนคิดอย่างไร ถ้าใจคนคิดอย่างไร ใจคนที่มันคิดดีๆ ใจคนที่คิดดีๆ มันก็มีการเผื่อแผ่ เอื้อเพื่อเผื่อแผ่ต่อกัน ความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ต่อกัน เห็นไหม เราอยู่ใกล้กัน คุณสิ เวลาเครื่องหมายของคนดี

นี่เวลาพระเวลาเจ้าให้โกนหัว โกนหัวห่มผ้าเหลือง สัตว์มันไว้ใจได้ว่าเป็นเพศพระๆ ถ้าเพศพระนี่เพศผู้ที่ให้อภัย สัตว์มันไว้ใจนะ นี่สัตว์ปามันไปอาศัยอยู่กับใคร? อาศัยผู้ทรงศีล เพราะผู้ทรงศีลจะไม่ทำลายมัน แต่ในสมัยพุทธกาลนะ ในพระไตรปิฎก ฤๅษีกินเหี้ย ทำสงบเสงี่ยมนะ เหี้ยมันก็ไว้ใจเข้ามาใช้ไหม มันไว้ใจขึ้นมา นี่ฤๅษีกินเหี้ย ถ้าเข้ามาใกล้ละ นี่จะฆ่ามัน จะทำร้ายมันเพื่อเอามันมาเป็นอาหาร

นี่ฤๅษีกินเหี้ยนะ เวลาแสดงท่าทางสงบเสงี่ยม แต่อย่าเพลินนะ เพลอ มันจะกินเหี้ย นี่ถ้าเราจะกินเหี้ย เห็นไหม เวลาถือศีลๆ ใจ นี่สัตว์มันไว้ใจๆ เหี้ยมันยังไว้ใจฤๅษีไม่ได้เลย ถ้ามาเพื่อถือศีลนี่ศีล สมาธิ ปัญญา ถ้าถือศีล ศีลเป็นความปกติของใจ ถ้ามีศีล มีรั้วรอบขอบชิดขึ้นมา ใจมันไม่คิดวอกแวกอแว เพราะมันมีรั้วรอบขอบชิด บ้านที่มีรั้วรอบขอบชิดมันก็กันขโมย กันคนเข้าคนออกไม่ให้สะดวกสบายจนเกินไป

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเรามีศีลขึ้นมา ศีลเป็นรั้วรอบขอบชิดของบ้าน ถ้ารั้วรอบขอบชิดของบ้านมีแต่รั้ว นี่เขาไปซื้อที่กันแล้วก็สร้างรั้วไว้ แล้วเอาไว้ทำไมละ เอาไว้ให้คนลักขโมยไปมันป็นรั้วเข้าไป มันตัดรั้วทิ้งเลย เพราะไม่มีคนดูแลมัน ถ้าเรามีรั้วของเรา มันก็ต้องมีบ้าน ถ้ามีบ้านของเราขึ้นมา เรามีสติปัญญาขึ้นมา เราจะทำความสงบของใจเข้ามา มันจะเข้าสู่บ้าน ถ้าใครมีความสงบร่มเย็นในใจ มีบ้านมีเรือนนะ เห็นไหม คนที่ไม่มีบ้านมีเรือน คูตี คนไร้บ้านเขาต้องนอนตามที่สาธารณะ เขาต้องนอนตามริมถนนหนทาง เพราะเขาไม่มีบ้านของเขา เขาก็เคยมี เขาเคยมีบ้านเหมือนกัน แต่เขามีความรักเอาไว้ไม่ดิงาม บ้านของเขาที่สูญเสียไป เขาต้องเป็นคนไร้บ้านๆ

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าเราทำสมาธิ เราก็มีบ้านมีเรือนของเรา ถ้าเรามีสติปัญญารักษาบ้านของเราไว้ละ เดียวมันก็หายไป พอมันหายไปขึ้นมาแล้วเราก็เป็นคนไร้บ้านนะ คนไร้บ้านถ้าไปนอนตามริมถนนหนทาง เวลาฝนตกแดดออก เรามีความเดือดร้อนไปหมดแหละ เพราะอะไร เพราะมันต้องหาที่หลบที่หลีกของมัน...ทำไมต้องหาที่หลบที่หลีกล่ะ? เพราะคนเป็นสิ่งมีชีวิตไม่ใช่คนตาย คนมีชีวิตรู้ว่าอะไรควรไม่ควร มันก็หาความสะดวกสบายของมัน มันก็หาที่หลบหลีกของมันเป็นธรรมดา

จิตมันอยู่กับเรา มันก็แสวงหา มันแสวงหาคุณงามความดีของมัน เห็นไหม แต่ถ้าจิตมันไม่มีคุณภาวะ มันก็แสวงหาความดีทางโลกใจ ถ้ามีสิ่งใดที่มันเป็นสมบัติของเรา สิ่งใดที่เราจะอยู่จะกินของเราด้วยความสะดวกสบายของเรา สิ่งนั้นจะเป็นสมบัติของเรา มันเป็นภาระรุงรัง ไม่รู้เลย

ว่าสิ่งนั้นมันเป็นปัจจัยเครื่องอาศัย มันไม่ใช่ความจริงเลย ถ้าความจริงเลย ถ้าจิตมันมีสติปัญญาขึ้นมา มันก็สงบระงับ มันก็ปล่อยวางเข้ามา ปล่อยวางก็มีสติ มีรู้รอบขอบเขตของมันขึ้นมา ถ้าใครมีรู้รอบขอบเขตก็มีสติใจ มีสติก็ความปกติของใจ ถ้าใจปกติแล้วเราก็อุทิศ

เราก็มืดเหมือนกัน บวชแล้วก็ศีล ๒๒๗ จะถือหรือไม่ถือ เพราะปฏิญาณตนกับอุปัชฌาย์ อุปัชฌาย์ยกเข้ามาอยู่ในหมู่สงฆ์ นี้เราปฏิญาณตนว่าเราจะถือศีล ๒๒๗ ถ้าเราถือศีล ศีลมันก็มีของมันอยู่แล้ว มันเป็นข้อห้าม แล้วจิตของเราปกติไหมละ ถ้าจิตของเราปกติ ถ้าเรามีศีลของเรา ถ้าจิตของเราปกติขึ้นมา เรากลับมาอุทิศเข้ามาหรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิเข้ามา มันจะสงบระงับเข้ามา

สงบระงับเข้ามา เห็นไหม ถ้าสงบระงับเข้ามาจากศีล สมาธิ ปัญญา ถ้ามีสมาธิขึ้นมา นี่มันเริ่มเย็นเป็นสุข เพราะแดดฝนมา มันก็มีที่ร่มที่พักอาศัยของมัน ถ้ามีที่พักอาศัยของมันนะ ถ้าเรามีสติปัญญาขึ้นมา ถ้าเราใช้ภาวนามยปัญญาของเราขึ้นมา ถ้าภาวนามยปัญญาขึ้นมา นี่ศีล สมาธิ ปัญญาที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา นี่วันพระวัน โคน ที่เขาไปวัดไปวา ไปกันอย่างนี้ เวลาเขาไปวัดไปวา ไปวัดเสร็จแล้วเขาทำบุญกุศลแล้วเขาจำศีลของเขา เขาฟังเทศน์ ถ้าวัดไหนก็แล้วแต่ที่เป็นวัดบ้าน เขาจะเทศน์เฉพาะวันพระ ถ้าวันพระนี่เขาจะเปิดโบสถ์เลย เปิดโบสถ์ให้คนเข้ามาฟังธรรม ฟอฟังธรรมๆ ฟังธรรมเพื่อเหตุใด? ฟังธรรมเพื่อเตือนสติเราไป

ฟังธรรม เห็นไหม คูตี เวลาในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ชีวิตนี้เวียนว่ายตายเกิด พอเวียนว่ายตายเกิด จิตได้สำนึกมันก็ยังทำบุญกุศลขึ้นมา พอตายไปแล้วจะมีที่อยู่ที่อาศัย มีที่พึ่งอาศัย เกิดมาชาตินี้มันทุกข์หนักๆ ถ้าเกิดในชาติต่อไปก็ขอให้มันบุญกุศลเกิด ขอให้เริ่มเย็นเป็นสุขเกิด ในเมื่อเรายังเวียนตายเวียนเกิดอยู่ เราก็ต้องอาศัยอามิส ทำบุญกุศลนี้เป็นอามิส พาให้จิตดวงนี้มีที่พึ่งที่อาศัยต่อไป

ถ้าในปัจจุบันนี้ เห็นไหม ถ้าเรามีสติปัญญาขึ้นมา เราก็เวียนตายเวียนเกิดมาพอแรงแล้วละ เวียนตายเวียนเกิดมาจนเป็นชาติปัจจุบันนี้ เวลาชาติปัจจุบันนี้เกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสอนถึงทาน ศีล ภาวนา ถ้าการภาวนา คูตี พระศรีอริยเมตไตรยข้างหน้าก็จะมาภาวนา มาตรัสรู้ธรรมด้วยอริยสังข์ สัจจะความจริง ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค มรรคญาณ มรรค ๘ นี้

เราเกิดมาเป็นมนุษย์ ถ้ามีสติปัญญาขึ้นมา เราจะต้องเวียนว่ายตายเกิดทำไมอีกล่ะ ถ้ามันไม่เวียนว่ายตายเกิด เราก็จะดับอวิชชา ดับเชื้อใจที่จะพาให้เวียนตายเวียนเกิดในภพชาติต่อไป นี่ถ้าเราทำบุญกุศลขึ้นไป มันก็เหมือนกับขอมงานน เราไม่มีทางรอดได้ เราไม่มีทางไปได้ เราก็ให้

ทำบุญกุศลขึ้นมาเพื่อจะให้จิตใจนี้มีที่พึ่งอาศัยต่อไปข้างหน้า นี่พูดถึงคนที่ยังไม่มีกำลังพอ เห็นไหม

แต่ถ้าเรามีสติปัญญาของเราเข้ามาแล้ว ในปัจจุบันนี้ถ้าเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา นี่ไปพบพระศรีอริยเมตไตรยก็อย่างนี้ ในปัจจุบันนี้ สมณโคตม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเราที่ตรัสรู้ธรรมขึ้นมา วางธรรมวินัยไว้ ๕,๐๐๐ ปี เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพานเห็นไหม “เราอายุสั้น อายุเราแค่ ๘๐ ปี เราอานาจวาสนาน้อย เราไม่เท่ากับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทุกๆ พระองค์ที่ ๘๐,๐๐๐ ปีมา เราอายุแค่ ๘๐ ปี วางธรรมและวินัยไว้อีก ๕,๐๐๐ ปี”

นี่วางธรรมวินัยไว้ วางธรรมวินัยไว้ เห็นไหม สืบต่อกันมาๆ พอสืบต่อกันมา เรามีครูบาอาจารย์ของเรา คุณิ กิ่งพุทธกาลศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่ง หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านมาประพฤติปฏิบัติของท่าน ถ้าไม่มีหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น มันก็มีศาสนาอยู่ มันก็มีคำสั่งสอนอยู่ มีทฤษฎีอยู่ เพราะว่าในกิ่งพุทธกาล แต่เพราะอานาจวาสนาบารมีของหลวงปู่มั่น นี่ท่านบวชมาแล้ว ท่านไม่บวชขึ้นมาเฉยๆ บวชขึ้นมาแล้วท่านประพฤติปฏิบัติของท่าน ท่านรื้อคันของท่าน

นี่ก็เหมือนกัน เราเกิดมาเป็นคน เกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา เกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา เราจะชวนขวายเป็นไหม เราจะทำปฏิบัติของเราไหม เวลาทำบุญกุศล เราก็ออยากได้บุญมากๆ เสียสละขึ้นมา ชาติหน้าเกิดมาจะได้กินท้องป่องเลย อยู่สุขสบายเลย นี่หวังกันไปแต่ชาติหน้าไง แล้วในชาติปัจจุบันนี้ละ ถ้าเรามีสติปัญญา เรากาวนา ทาน สีล กาวนา...กาวนา ถ้ามันมีปัญญาขึ้นมา มันจะไม่ไปติดข้องตรงนั้นไง มันจะไม่ไปติดข้องว่าเราจะต้องทำอย่างนั้น เราจะต้องทำอย่างนี้ มันติดขัดไปหมดเลย...วาง

มรรคหยาบข้ามรรคละเอียด สิ่งที่เราหวังคุณงามความดี นี่เราทำบุญกุศลขึ้นมา ก็เพื่อความมั่นคงของชีวิต เพื่อคุณงามความดีของเรา ถ้าเราทำของเราละ แล้วทำแล้วไม่เห็นได้สักที ไม่เห็นได้สักที...สิ่งที่ได้มาคือความสบายใจ คือมีสติปัญญา คือมีสติระลึกอยู่ที่นี่ สิ่งที่มีคุณค่าที่สุดคือหัวใจของคนนะ ถ้าหัวใจของคนมันรู้สุขรู้ทุกข์นะ สิ่งที่เกิดเหตุต่างๆ มันไม่รู้สุขรู้ทุกข์หรอก แต่เพราะจิตใจเราอ่อนแอ จิตใจเราอ่อนค้อย เราถึงไปเห็นว่าวัตถุนั้นมีคุณค่า เราให้สิ่งที่มีคุณค่า ไปยอมรับสิ่งที่เป็นวัตถุนั้นให้มีคุณค่าเหนือใจเรา พอสิ่งนี้มีคุณค่าเหนือใจเรา พอเราได้สิ่งใดที่สมควรปรารถนา มันก็ไปว่าความสุขๆ...ความสุขชั่วคราว

ความสุขชั่วคราว เราอาศัยสิ่งที่เป็นวัตถุนั้นเป็นความสุขๆ แต่เราไม่อาศัยตัวเราเองเป็นความสุขเลย เราไม่มีสติปัญญาขึ้นมารักษาใจของเรา ถ้ามีสติปัญญารักษาใจของเรา เห็นไหม คุณเงินทองมันก็เป็นกระดาษ...ใช่ ทางโลกเขาว่ามีคุณค่า เขามีค่าไว้ใช้จ่ายแลกเปลี่ยนสินค้าของเขา มันก็เป็นกระดาษ มันใช้สอยอะไรไม่ได้หรอก แต่ในเมื่อชาติปัจจุบันนี้เขาตราขึ้นมาว่าเป็นสิ่งที่เป็นพันธบัตรที่ใช้จ่ายกัน เราก็ใช้จ่ายตามเขาไป เราก็อยู่กับโลก แต่จริงๆ แล้วถ้าใจเรามีมากขึ้นมา เรามีกระดาษเยอะๆ เราก็ว่า โอ้โฮ! เรารวย เราพอใจ เรามีความสุข เวลากระดาษเราพร่องไป เวลากระดาษเราน้อยไป เราก็ทุกข์ คนที่ไม่มีกระดาษเลยก็แหม! ทำอย่างไรจะให้เรามีกระดาษขึ้นมาบ้าง พยายามขวนขวายของเราขึ้นมา สิ่งนี้มันเป็นเรื่องโลกๆ โลกๆ ก็อาศัยสิ่งนี้มา นี่เราไปเห็นสิ่งนั้นมีคุณค่าขึ้นมา มันก็เหยียบย่ำใจของเรา

แต่ถ้าเราเสียสละหมด เราเสียสละทุกๆ อย่างออกมาหมดเลยเพื่อหัวใจของเรา ถ้าเรามีสติปัญญา มีปัญญาขึ้นมา ถ้ามีปัญญา มันคิดอย่างนี้ได้ ถ้ามีปัญญา มันเตือนสติเราได้ คุณ อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้อยู่โคนต้นโพธิ์องค์เดียว นี่สอน ๓ โลกธาตุนะ ตั้งแต่เทวดา อินทร์ พรหมลงมา เป็นสาวกสาวกะ เป็นลูกศิษย์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหมดเลย นี่ลูกศิษย์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า รื้อค้นสิ่งที่ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา สิ่งที่มีคุณค่าคือใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สิ่งที่มีคุณค่าคือใจของเรา ถ้ามีใจของเรา เรามีสติปัญญาขึ้นมา ถ้าเรามีปัญญาอย่างนี้ขึ้นมาแล้ว นี่วันพระๆ พระผู้ประเสริฐ ประเสริฐก็ในใจเรานี้ไง

นี่จะไปสังเวชนียสถานทั้ง ๔ จะไปเพื่อระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นั่นคนขาดสติ แต่ถ้าเรามีสติอยู่แล้วเราจะไปไหน เขาจะฟื้นฟูหัวใจของเราที่ต้องไปสังเวชนียสถานทั้ง ๔ เพื่อสิ่งที่พระพุทธเจ้าเกิด พระพุทธเจ้าตรัสรู้ พระพุทธเจ้าแสดงธรรมจักๆ พระพุทธเจ้าปรินิพพาน นั่นเป็นสถานที่พระพุทธเจ้าเคยเกิด เคยตรัสรู้ เคยเทศน์ว่า การ แล้วก็ปรินิพพานไปแล้ว

แต่ถ้าหัวใจของเราละ หัวใจของเรา พุทธะๆ ถ้าเราอุปัฏฐากที่นี่ ถ้าหัวใจเรตื่นตัวที่นี่ ถ้าเรตื่นตัวที่นี่ เรายรักษาของเราที่นี่ นี่พระพุทธเจ้าที่มีพุทธะ พระพุทธเจ้าที่มีชีวิต พระพุทธเจ้าที่ความรู้สึก พุทธะๆ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ถ้าเราถึงแล้วมันก็รู้ตื่น รู้แจ้ง รู้สว่างไสว รู้ผ่องใส นี่เราเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยสติด้วยปัญญาของเรา ไม่ต้องเอากระดาษไปแลกตัว ต้องนั่งเครื่องบินไป จะสงบต้องไปสงบที่อินเดีย สงบที่บ้านไม่ได้ จะมีปัญญาก็ต้องปัญญาที่โคนต้นโพธิ์นั่น แล้วเรามีปัญญาที่โคนต้นไม้อะไรได้ไหม? เราก็มีได้ โคนต้นไม้ที่บ้านเรา โคนต้นไม้ที่วัดเรา

โคนต้นไม้อันในป่าในเขาของเรา เราก็เกิดปัญญาได้ ถ้าเราเกิดปัญญาได้ ถ้ามันมีสติปัญญาขึ้นมา นี่มันมีสติปัญญาขึ้นมา มันเป็นปัจจุบันนี้

เวลาเราทุกข์ เราทุกข์ในใจนี่นะ เวลาเราแก้ เราแก้ที่ใจนี้ เวลาเราพ้นก็พ้นที่ใจเรานี่ แต่สังเวชนียสถานทั้ง ๔ นี้ เวลาพระอานนท์ถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านนั้น เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพานไป พระอานนท์ถามว่า “ต่อไปถ้าคนจะระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ควรจะไปกราบไหว้ที่ไหน”

“อานนท์ สิ่งที่เราเกิด เราตรัสรู้ เราเทศน์ธรรมจักๆ เราปรินิพพาน ที่นั่น ที่นั่น”

มันก็สังเวชนียสถานนี่คนที่เขาต้องเห็นวัตถุๆ ใหม่ๆ แต่เรามีครูบาอาจารย์ของเราแล้ว ครูบาอาจารย์เราท่านปฏิบัติของท่านมาแล้ว ท่านว่าหลงธาตุๆ นะ หลวงปู่มีว่า “หลงธาตุ” หลงแต่ธาตุที่เป็นวัตถุภายนอก ไม่ดูธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ ในตัวของเรา ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง นี่ก็ธาตุ ๔ ธาตุที่มันมีชีวิต ธาตุที่หัวใจครองอยู่นี้ ธาตุที่หัวใจครองสิ่งนี้ให้ดำรงชีวิต สิ่งนี้ทำไมไม่ดูเลย ถ้ามันดูเลยไม่หลงธาตุไป

ธาตุที่มีชีวิตนี้ ชีวิตนี้มันเกี่ยวเนื่องกัน เพราะเราเกิดเป็นมนุษย์ ถ้าเราเกี่ยวเนื่องกัน เราพิจารณาที่นี้ กาย เวทนา จิต ธรรม เราพิจารณาที่นี้ ความรู้แจ้งมันเกิดที่นี้ เราไม่หลงธาตุภายนอก เราก็มีธาตุ ๔ เหมือนกัน ธาตุ ๔ เพราะเราเกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา เราดูที่ธาตุเรานี่ ดิน น้ำ ลม ไฟ กาย เวทนา จิต ธรรม นี่ไม่หลงธาตุ เรามีอยู่แล้ว เราไม่ต้องไปเอาข้างนอก เรามีของเราแล้ว เราพิจารณาของเราแล้ว ถ้าเราแก้ของเราแล้ว จบสิ้นกันที่นี้

นี่วันพระ ถ้าวันพระ เรามีสติปัญญา มีความสำนึก เห็นใหม่ คุณติ ประเพณีวัฒนธรรม วันพระวันโกนเขายังไปวัดไปวา เราเกิดมา จิตนี้เวียนตายเวียนเกิดในวัฏฏะ เราเกิดเป็นมนุษย์แล้ว ภพชาตินี้มันทุกข์ยากนัก ก็ทำบุญกุศลภพชาติหน้าจะได้ร่มเย็นเป็นสุขบ้าง นี่ความคิดของคนที่เป็นชาวพุทธที่วันเวียนในวัฏฏะ แต่เราเกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา เห็นใหม่ เราเป็นลูกศิษย์ลูกหาของครูบาอาจารย์ที่เป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ ครูบาอาจารย์ท่านทำของท่านมาแล้ว

นี่งานหยาบก็มี งานละเอียดก็มี งานภายนอกก็มี งานภายในก็มี ถ้างานภายในของเรา ใครทำเสร็จแล้วทำจบ งานภายนอกไม่มีวันจบนะ ถ้างานภายในจะจบ เราจะเอาสิ่งใด เราทำงานของเราเพื่อชีวิตของเรา เพื่อความเป็นไปของเรา เห็นคุณค่าของหัวใจที่มันมีคุณค่ามาก อย่าให้วัตถุ

เหยียบขำมัน อย่าให้วัดถุมีค่ากับมัน ถ้าวัดถุมีค่า เราต้องได้วัดถุมมา เราถึงจะมีความสุข นี่เราทุกข์
ตายเลย เราต้องแสวงหาสิ่งนั้นมา แต่ถ้าจิตใจเรามีคุณค่า เห็นใหม่ มันอยู่กับตัวมันเอง สุขโดยไม่
เจืออามิส สุขจากตัวมันเอง “สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี” เอวัง